

Guillem Riera i altres herois desconeguts

Bartomeu Mestre i Sureda, Balutxo

*Herois de Mallorca,
herois catalans que,
en les hores greus, us
dàreu les mans fent,
del vostre exemple,
sagrada costum jo us
tinc en ma vida de
guia i de llum!*

Jo sóc català

(Pere Capellà, 1935)

Decidir cap a on volem anar reclama saber abans qui som i d'on venim. La Guerra d'Ocupació, com l'anomena l'excel·lent historiadora **Eva Serra**, constitueix un dels fets més transcendents de la nostra història i, malgrat tot, és pràcticament desconeguda, perquè ens ha estat deliberadament amagada o, pitjor que això, manipulada. Segons **Àngel Guimerà** "la llengua i la història són els botins més preuats a l'hora de sotmetre un poble". Des de l'escola, al llarg de 300 anys i amb independència dels governs, s'imposa el discurs dels vencedors. Resulta de gran complexitat resumir en un article el significat d'una guerra que ens usurpà la sobirania i ens esquarterà la nació. Pot ser entenedor personalitzar-ho en la figura del talaier **Guillem Riera**, rescatat de dins la

pols dels arxius.

Gairebé set mesos després de caure Barcelona, dia 4 d'abril de 1715 hi va haver un intent de desembarcament borbònic a Mallorca. Un jove artiller, des de la seva talaia de defensa, a la Torre del Serral dels Falcons de la costa de Manacor, albirà com s'acostaven tres grans vaixells felipistes. Va sonar el corn per avisar a la manera dels maulets i, a la correguda, acudiren trenta homes de la contrada amb trabucs i ballestes a enfortir la resistència. Els borbònics, des dels seus vaixells, arriaren llanxes

amb devers tres-cents soldats francesos ben armats. Amb el petit canó de la torre, un falconet que disparava bales com una taronja, **Guillem Riera** va posar-se a

disparar sense aturall i, gràcies a la precisió, espantà les barcasses. Desconeixedors de les limitades forces que els disparaven des de la costa, els atacants tornaren en-

Placa en record de Guillem Riera a la torre dels Falcons de Porto Cristo

Acte en record de Guillem Riera de dia 4 d'abril de 2015 a Porto Cristo

filar-se als vaixells i fugiren. Mentre, des de terra, els maulets mallorquins, no donaven descans als arcabussos i a les ballestes. **Guillem Riera**, tampoc no s'aturà, però el petit canó, tan calent com estava, va rebentar i el talaier morí a l'acte.

El desenllaç final de la guerra sepultà la memòria del màrtir. L'episodi apareix, lacònic, al *Cronicon Mayoricense* sense indicar el nom del mort (diu "el torrero"). Ha calgut gratar els arxius per descobrir que l'any 1696, la Torre del Serral dels Falcons estava assignada als germans **Bartomeu** i **Melcior Riera**, "talaiers" de malnom. Dia 10 de setembre de 1701, els torrers eren dos fills dels anteriors: **Guillem** i **Sebastià**. L'any 1711 el torrer únic era **Guillem Riera**, auxiliat a les guàrdies per son pare, **Bartomeu**, i per un veïnat, **Martí Gomila**. A la mort de **Guillem**, ocupà temporalment la plaça el seu oncle **Melcior** fins que el fill de **Guillem**, **Bartomeu** (com l'avi), va ser major d'edat i assumí la feina. Amb la documentació hem ressuscitat la memòria de **Guillem Riera**, però romanen molts d'herois enterrats i

oblidats dins del pou del passat.

Hem ressuscitat la memòria de Guillem Riera, però romanen molts d'herois enterrats i oblidats dins del pou del passat

Deu setmanes després del frustrat desembarcament a Manacor, concretament el capvespre de dia 15 de juny de 1715, onze mil soldats amb cavalleria i artilleria desembarcaren a Cala Ferrera, Cala Figuera i Cala Llonga. A l'Horta de Calonge, un improvisat grup de sis-cents felanitxers plantaren cara als invasors. El desigual combat dura poc. Al *Llibre d'Òbits* de la Parròquia de Felanitx hi ha inscrites les morts d'un soldat francès (mort a la Rectoria) i les d'**Antoni Mas, Bracet**, del carrer de la Roca d'en Boira, **Joan Mayol**, teixidor de llana, del carrer de la Porteria del Convent, **Antoni Jordi**, d'una casa prop del cantó del Convent, **Joan Nico-**

lau, del carrer del Julivert, **Jaume Alou**, fill de Cristòfol de la possessió del Pujol, i **Gabriel Dalmau**, del carrer de la Sole-dat. Tots sis, inscrits dia 18 de juny, morts com a conseqüència "de ferides per los soldats del exercit de Philip Quint en lo lloch dit Calonge" (sic). El cronista **Maties Mut**, tot i errar la data (diu dia 27 i era el 17), escriu que "dins l'Horta els tiraren 25 canonades i es digué que n'havien mort una trentena". El contrast de les dues informacions fa pensar que només hi ha constància dels qui varen morir a les seves cases, mentre que "la trentena" degué ser enterrada, com era habitual, en el mateix lloc de la batalla. La investigació roman oberta i hi ha notícies d'una fossa d'ossos trobada fa un segle devers Calonge que s'atribuí "al temps dels moros". Sigui com sigui, així com **Guillem Riera** ha hagut d'esperar tres-cents anys a ser redescobert i reconegut, hi ha molts més maulets a qui retre, ni que sigui amb caràcter d'herois anònims, un tribut d'honor i gratitud per haver lluitat, en més d'un cas fins a la mort, en defensa de la terra. Quan les tropes borbòniques, després de fer la nit del 17 al 18 de juny al

costat del Convent de Felanitx, a l'espai conegut com el Camp de la Traïció, abandonaren el poble camí d'Alcúdia i Palma, deixaren avariats o abandonats un canó. El poble no va tenir cap mania. Talment com varen fer a Xàtiva amb el retrat de **Felip V**, els felanitxers estalonaren castigat cap per avall aquell símbol d'una opressió que, arran d'aquella invasió, del *Decret de Nova Planta* i altres disposicions (la llei Wert, la de Símbols i tantes altres!) subjugaren el Regne de Mallorca i el conjunt de la Nació Catalana (aquesta terminolo-

Torre dels Falcons a Porto Cristo

gia era l'habitual). El canó de Felanitx, com el retrat de Xàtiva esmentat, com la Torre del Serral dels Falcons, han esdevingut símbols populars dels qui saben que cal continuar, perquè si és cert que si lluites pots perdre, si no ho fas, ja has perdut. Així com el 1715 representa la presa, el 2015 significa la represa, perquè en referir-nos als 300 anys d'ocupació cal parlar, simultàniament i amb el mateix èmfasi, de tres segles de resistència. Al cap i a la fi, la lluita per les llibertats mai no caduca.

Dat a Felanitx, maig de 2015 ■